

Насиље у Јужној Осетији је суморни подсетник да ће се високо на листи спољнополитичких приоритета следеће председничке администрације наћи и преиспитивање односа између САД и Русије. Дебате око америчког ракетног штита у централној Европи, све веће тензије на Кавказу и стање људских права у самој Русији значајно су нарушиле односе између Москве и Вашингтона.

Притом се не поклања довољно пажње чињеници да две државе имају све дивергентнији приступ југоисточној Европи, дакле, Вашингтонов приступ Косову утиче на приступ Москве сличним проблемима на Кавказу. Срећом, ситуација на Балкану није ескалирала до тачке достигнуте у Јужној Осетији. Међутим, непредузимање одговарајућих корака на успостављању помирења између московске и вашингтонске политике на Балкану, могло би да у том региону значајно закомпликује покушаје политичких и економских реформи, као и да створи друге проблеме за стабилност југоисточне Европе.

Током прошлих неколико година, Москва је почела да намеће своје интересе у југоисточној Европи. У почетку се радило о повећању економског удела Русије у региону, илустрованог рецимо куповином највећег индустријског предузећа у Црној Гори и највеће нафтне рафинерије у Босни. А у скорије време су покушаји стратешког улагања Русије довели до споразума са Бугарском и Грчком око изградње новог гасовода кроз две земље, и безмалог постизања доминације у енергетском сектору југоисточне Европе кроз стратешка партнерства са државним нафтним компанијама у Бугарској и Србији.

Москва сада почиње да појачава свој економски импакт у региону са све гласнијим политичким ставом, што се највише читава у гласном противљењу отцепљењу Косова од Србије. Бивши руски председник Владимир Путин је подршку Америке и ЕУ независности Косова назвао „илегалном и неморалном“ и изгледа да се многе државе по свету слажу с тим ставом. Од четрдесетпет држава које су до сада признале Косово, осим Сједињених Држава и двадесет чланица ЕУ, друге државе које су признале Косово углавном су релативно мали међународни играчи као што су Маршалска Острва, Сан Марино и Буркина Фасо. Ни једна од држава БРИК-а (Бразил, Русија, Индија и Кина) није признала Косово, нити је то учинила Индонезија (највећа муслиманска држава на свету), па ни једна од арапских држава. Све у свему, више од три четвртине међународне заједнице прати Москву по питању непризнавања Косова. Имајући у виду ове резултате, можда је и разумљиво зашто се садашњи руски председник Дмитри Медведев наслађује тиме да је „Косово за Европску Унију скоро исто што је Ирак за Сједињене Државе.“

Осим тога, повећава се низ питања у вези са Балканом око којих се Вашингтон и Москва не слажу. У последњих пар месеци, Москва је позвала на затварање Међународног трибунала за бившу Југославију у Хагу, као и на затварање канцеларије Високог представника у Босни и Херцеговини. Москва је такође објавила и своју подршку стварању аутономне српске територије у оквиру Косова, и руски министар спољних послова Сергеј Лавров је рекао да ће Москва подржати покушаје Србије да се проглашење независности Косова прогласи незаконитим на Међународном суду правде.

Русија се враћа

Пише: Гордон Н. Бардош
уторак, 12 август 2008 19:55

Опасност од оваквог развоја догађаја за југоисточну Европу је та да све дивергентније политике крше консензус великих сила који је промовисао стабилност на Балкану током последње деценије. Дејтонски споразум и Резолуција 1244 Савета безбедности УН којом је окончан рат на Косову, омогућени су јер су их сви велики играчи, и на међународном и на регионалном нивоу, прихватили као легитимне. Једнострано проглашење независности Косова је прекршило овај консензус, и као исход тога, проблеми у региону ће вероватно трајати дуже, бити дубљи, и биће теже решити их него што би то било да су Вашингтон и Москва боље сарађивали.

Многи у Вашингтону су склони да једноставно одбаце бриге и интересе Русије у југоисточној Европи. Али јасна је опасност која прети од невољности да се озбиљно позабави са Москвом око проблема Балкана. Чак и током „слабе деценије“ Русије, њена помоћ и учешће били су пресудни у решавању неких од најгорих криза тог периода – као што је ублажавање опсаде Сарајева априла 1994, или тајни преговори којима је окончан рат на Косову 1999, или покушаји да се обезбеди оставка Слободана Милошевића октобра 2000. Данас, са економски и политички јачом Русијом, покушаји да се одстрани или заобиђе Москва на Балкану једноставно неће проћи. Штавише, то би гарантовало да проблеми на Балкану нису решени – скорија историја нашироко показује како је допуштање да се проблеми на Балкану инфицирају рецепт за несрећу. Развој догађаја на Кавказу нуди чак још више доказа за то.

За следећег председника приоритет би требало да буде враћање односа између САД и Русије у нормалу. Хитност за тим је на Балкану све већа.

Гордон Н. Бардош је помоћник директора Хариман института у Школи за међународне и јавне послове на Универзитету Колумбија.

(11.08.2008. The National Interest)